

Отже, Олександр Архипенко вибудовував свою індивідуально-творчу програму крізь шлях від давніх культур світу до етнонаціонального аспекту. Символічна ментально-культурна матриця народу знайшла відображення у діапазоні мистецьких пошуків скульптора.

Список використаних джерел

1. Архипенко : каталог виставки / Чикаго : Український Інститут Модерного Мистецтва, 1973. 17 с.
2. Берест Б. Олександр Архипенко і модерне мистецтво (До 50-річчя творчої діяльності визначного скульптора). *Свобода*. 1953. № 5 (30). С. 1.
3. Гордінський С. Олександр Архипенко та його місце в українському мистецтві. *Сучасність*. 1987. Ч. 5 (313). С. 28-47.
4. Коротич В. Слово про Архипенка [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uartlib.org/slovo-pro-arhipenka/> (дата звернення: 14.04.2019).

Кирпита Тамара Володимирівна

Національна металургійна академія України

Науковий керівник: Скуратовська Людмила Іванівна, професор, доктор філологічних наук
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ДВІЙНИК І ПОРТРЕТ ЯК УСОБЛЕННЯ ДУАЛІЗМУ ЛЮДСЬКОЇ ПРИРОДИ У РОМАНІ ДЖ. ШЕРИДАНА ЛЕ ФАНЮ “ДЯДЬКО САЙЛАС”

Джозеф Шеридан Ле Фаню – знаковий письменник для англійської літератури другої половини XIX ст. Його творчість продовжила традиції готичного роману, додавши до них глибокий психологізм, і проклала стежку для сучасних видів фантастичної літератури, таких як психологічний трилер і горор.

Готичний мотив двійництва у Ле Фаню стає центральним для опису способу буття, яке у своєму падінні відгукується як на божественний заклик до благодаті, так і на демонічне руйнування.

Найбільш очевидно ця концепція виявляється у романі «Дядько Сайлас», що складається з двох основних частин – життя героїні вдома, у маєтку Ноул, і життя у маєтку Бартрам-Хо, що належить Сайласу. Причому, якщо у доглянутому, багатому Ноулі панують щира релігійність і благочинність, то у занедбаному, запущеному Бартрамі-Хо – лицемірство і підступність. Брати Остін і Сайлас теж виступають двійниками-антиподами: Остін – переконаний сведенборгіанець, людина, занурена у духовні пошуки. Він рідко спілкується з дочкою, живе відлюдником (автобіографічний мотив). Крім цього, його надзвичайно турбує репутація сім'ї, що постраждала через спосіб життя Сайласа і підозри щодо нього у скоєнні вбивства. Сайлас же надає перевагу опіуму, його набожність награна, йому незнайомі докори сумління, слуги, навіть власні діти страшенно його бояться. Він посміюється над сведенборгіанством брата і над його респектабельністю, адже сам він скоїв злочин, не менш страшний для аристократії – одружився з простолюдінкою (такий самий проступок здійснив і його син, Дадлі, що унеможливило його одруження з Мод, якого намагався добитися Сайлас). Сайлас – головний лиходій твору, і все ж, попервах йому вдається обманути довірливу та щирсерду Мод, і його істинна натура повністю розкривається їй дуже нескоро.

У Сайласа, окрім брата, є ще двійники – його портрети у дитинстві та юності, які Мод знаходить вдома. Перший зачаровує її витонченістю рис і невинністю, другий – красою і водночас мужністю. Так, на портреті, де йому вісім років, Мод бачить Сайласа як “a pretty little boy, with rich golden hair, large soft eyes, delicate features, and a shy, peculiar expression” [1, 62]. У пору юності це вже “a singularly handsome young man, dark, slender, elegant, in a costume then quite obsolete” [1, 18]. Золотаве волосся, - колір, якого живописці надають янголам, – стає чорним, що натякає на моральне падіння титульного персонажа. Сайлас, так само як і герой роману Р. Л. Стівенсона “Володар Баллантре” Джеймс, - людина надзвичайних здібностей, але у той самий час і порочна. Мод закохується в портрет Сайласа, в його рішучу й мужню зовнішність.

Коли Мод вперше зустрічає Сайласа, вона описує його як “a singular-looking old man” [1, 200]. Раніше прикметник “singular” (“дивний”) жила кузина Моніка, говорячи про обличчя Сайласа в юності. Мод вражена його виглядом: “...I can't convey in words an idea of this apparition, drawn as it seemed in black and white, venerable, bloodless, fiery-eyed, with its singular look of power, and an expression so bewildering – was it derision, or anguish, or cruelty, or patience?” [1, 201]. Цей новий образ Сайласа контрастує зі сповненими життя портретами його в юному віці, він нагадує мерця чи вампіра, в його зовнішності проступають риси змія-спокусника: “thin-lipped smile”, “clear, gentle, but cold voice” [1, 201]. На портретах, у які закохана Мод, Сайлас зображений до свого морального падіння, і його новий образ шокує її. Так, хоча дівчина зачарована його елегантними манерами та сріблястим голосом, не притаманим його віку, коли вона перед відходом до сну заплющує очі, бачить його у лиховісному образі, що передбачає подальші події:

“When I closed my eyes I saw him before me still, in necromantic black, ashy with a pallor on which I looked with fear and pain, a face so dazzlingly pale, and those hollow, fiery, awful eyes! It sometimes seemed as if the curtain opened, and I had seen a ghost” [1, 205]. (Курсив наш).

Цей опис викликає в уяві класичний образ вампіра – бліде обличчя, палаючий погляд. Химерної моторошності додають прикметники, виділені нами курсивом, що формують емоційний ряд, пов'язаний зі

смертю та пеклом. Сайлас постає в уяві Мод привидом – істотою однозначно потойбічною, яка належить світу мертвих і несе загрозу живим. Цей образ живого мерця є одним з улюблених прийомів Ле Фаню, М. Р. Джеймс називав його “Vampire-idea”, і цілком можливо, що образ високого, худого і блілого лиходія з вишуканими манерами, що не виносить денного світла і полює на життя невинних дівчат використав Брем Стокер, коли створював “Дракулу”.

У порівнянні з теперішнім Сайласом його старі портрети виглядають більш живими, немовби душа його переселилася в портрети, залишивши нам лише його тілесну оболонку. Так само, як пізніше у «Портреті Доріана Грея» О.Вайлда, портрет відділяється від персонажа, але якщо у Вайлда портрет «живе» замість героя, старішає замість нього, носить на собі відбиток розпусного життя та злочинів Доріана, то портрет Сайласа, навпаки, показує його до морального занепаду, натякає на те, яким би він міг стати, якби переборював зло у своїй душі. Порівнюючи теперішнього Сайласа з його дитячим та юнацьким портретом, Мод відзначає, наскільки відрізняється його зовнішність від того невинного, сповненого жаги до життя хлопчика: “The living face did not expound the past, any more than the portrait portended the future” [1, 205].

Список використаних джерел

1. Le Fanu J. S. Uncle Silas. A Tale of Bartram-Haugh. – Ware: Wordsworth Editions Limited, 2009. – 418 p.
2. Sage V. Le Fanu’s Gothic. The Rhetoric of Darkness. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004. – 233 p.

Терещенко Святослав Олегович
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

PROBLEMS OF TEACHING HUMANITARIAN SUBJECTS AT TECHNICAL UNIVERSITIES IN POST-SOVIET COUNTRIES

In today’s world the societal model of the Western developed countries serves as an obvious example for the majority of countries of the rest of Europe and other parts of the world that chose capitalistic and democratic model of development. The matter that so many academics discuss within technical elites in today’s Ukraine, the value the lack of it of the humanitarian component in the training of engineers, has already become a fact of public consciousness in the Western world. The standards of higher education in these countries imply, in addition to the development of expertise and professional competence, fostering in future specialists of decency and high morality: workers with atrophied morals are often counterproductive for the organization employing them and society as the whole; only a specialist who knows how to orient themselves within the inner world of the people around them, guided by clear moral criteria can effectively manage people [1].

When we are talking about problems of humanitarian subject in higher education, we are almost automatically discussing this issue within former USSR states and Warsaw Pact members, because in the West, questions about the necessity of social studies and fine arts studies do not arise. In the USSR, for a very long time, there was only one philosophy (dialectical materialism, also called Marxism-Leninism). There were no problems of religion, there was a problem of fighting it. It was also made easier by the fact that religion and its representatives could not legally defend their position. Public discourse was deliberately limited to a valid field for discussion. There was only one legally allowed communist ideology and a single artistic method - social realism. This resulted in the absence of necessity for the society of training people who would serve such needs as social issues, developing political science and actual scientific economics. In the West, on the contrary, the public demand for this kind of discourse was extremely high; in the 20th century, humanity faced problems and questions that had to be solved and given answers which leveled the number of technical and social workers. At the same time the Soviet engineers and technicians were in disproportionately high demand and cared for. Humanitarian activity could be forced out of academic and social field of view and replaced with ideological stand-ins. Such situation was unlikely to take place within the context of the scientific and technological revolution in the countries that followed open market system. As the result people and technical specialist of the USSR felt no need for something more, they were completely satisfied with the ideological pseudo-substitute that they were supplied instead of public discussion. For a Soviet citizen a humanitarian scientist was a very odd profession and field of work because why have them if everything is clear and we have socialistic and communist doctrines and all we need to do is to follow them.

Another noticeable reason for the disdain for humanitarian sciences is Soviet and often post-Soviet education. The Soviet school, starting with the early 30s, was supposed to, first of all, prepare students for technical schools, the country needed engineers badly due to industrialization; after the the World War 2 country needed even more of them alongside with physicists and mathematicians now as the Cold War and Space Race were to start. Therefore, schools focused on the technical and to a lesser extent natural sciences. The humanities in schools have